

Dat de situatie op spionagegebied in bezet Nederland, van Engeland uit gezien, in de zomer van '40 bijzonder onbevredigend was, behoeft nauwelijks betoog. De Engelse *Intelligence* had er op zijn best zeer schaarse verbindingsen en de Nederlandse geheime dienst had er totaal geen. Daarmee hadden de officieren van GS III, zo werd in regeringskring gemeend, een bewijs van volstreckte incompetentie gegeven, met de leiding van een nieuwe dienst die opgericht werd, de Centrale Inlichtingendienst, werd een vertrouwde medewerker van koningin Wilhelmina belast, François van 't Sant. Van 't Sant was een aantal jaren hoofdcommissaris van politie in Den Haag geweest, hij had in de eerste wereldoorlog, toen hij in Rotterdam gestationeerd was, nauw met de Engelse *Intelligence* samengewerkt. Die contacten knoopte hij opnieuw aan en met steun van de Engelsen werd het uitzenden van enkele geheime agenten voorbereid. In '40 vertrokken twee agenten van de Centrale Inlichtingendienst, L. A. R. J. van Hamel en C. H. van Brink, plus nog een derde agent, een zeeman, wiens missie wellicht door een andere Engelse dienst, de *Special Operations Executive*, georganiseerd werd. De zeeman heeft niets kunnen presteren¹, van Brink liep stuk op het feit dat hij al zijn contactadressen van de Nederlander Vrinten gekregen had wiens relaties in bezet gebied òf gearresteerd waren òf door de *Abwehr* in het oog gehouden werden² – de enige die iets wist te bereiken, was van Hamel. Zijn prestatie werd van grote betekenis.

★

Lodewijk ('Lodo') Anne Rinse Jetse van Hamel was de jongste zoon van een bekend Nederlands jurist, J. A. van Hamel. Deze was in 1910 op dertigjarige leeftijd hoogleraar geworden aan de Universiteit van Amsterdam; in 1918

¹ Aan Nederlandse kant werd het plan voor het uitzenden van de zeeman, J. van Driel, gemaakt door de secretaris van de Internationale Transportarbeiders-Federatie, J. Oldenbroek, en door M. Sluysen, in die tijd ambtenaar van de Regeringspersdienst. Het was de bedoeling dat van Driel contact zou opnemen met bestuursleden van NVV-vakbonden en als bewijs van zijn betrouwbaarheid kreeg hij de huissleutel van Edo Fimmen mee, de voorzitter van de ITF die in Engeland woonde. In de herfst van '40 werd van Driel op Rozenburg aan land gezet. De vakbondsbestuurders die hij bezocht, merkten op dat iedereen Fimmens huissleutel door middel van een wasafdruk had kunnen namaken en beschouwden hem als een provocateur. Zij maakten de *Sicherheitspolizei* attent op hem; van Driel wist zich er uit te redden door te beweren dat hij een arme drommel was die de vakbondsbestuurders met een mooi verhaal wat geld uit de zak had willen kloppen.

² Van Brink had vóór de oorlog vier jaar lang in Australië gewoond. Hij werd eind